

Quan vostè compra un bitllet per fer la ruta Barcelona-Palma, València-Eivissa o qualsevol dels trajectes que oferta la companyia Trasmediterrànea, ha de saber que els diners que ha pagat per aquest servei serviran per a engrèixar la caixa de la recaptació d'impostos de la Comunitat Autònoma de Madrid (CAM). I per què la de la capital de l'estat espanyol i no la de Catalunya, el País Valencià o les Illes? Perquè, encara que aquesta companyia de transport marítim, per raons òbvies, no opera a la capital espanyola, ha instal·lat en aquesta ciutat el seu domicili fiscal. La conseqüència directa d'aquesta "deslocalització" és que el Govern autonòmic de Madrid és qui recapta l'impost de societats i el 65% de l'IVA, que després haurà d'aportar a l'Agència Tributària espanyola. Però també té dret a cobrar el 35% restant de l'IVA cedit a les comunitats autònomes. Això sí, Trasmediterrànea, i moltes altres empreses en la mateixa situació, fan ús de les infraestructures i dels serveis pagats, fonamentalment, per altres comunitats que no en veuran ni cinc, tot i acollir les activitats de les companyies que hi operen. Aquest fenomen es coneix amb el nom d'"efecte seu" en els impostos recaptats, un efecte que fa que s'escolin per l'aigüera via directa a Madrid alguns milions d'euros en concepte d'impostos que podrien haver recaptat altres territoris. En concret, segons dades publicades per l'Agència Tributària espanyola, l'any 2004 Madrid hauria recaptat el 44,4% de tots els impostos espanyols (61.596 milions d'euros), malgrat que les xifres no encaixen en relació amb el pes d'aquesta comunitat en el PIB espanyol, un 17,4% (24.175 milions d'euros). Pel camí, doncs, hi ha uns 37.420 milions d'euros que Madrid rep en concepte d'efecte seu, uns diners que no li correspondria recaptar.

Xifres fantasma. Segons els números de l'estat, però, Madrid fa una enorme aportació a la caixa de l'estat, i això l'afavoreix en la seva balança fiscal. Si un territori que només té el 15% de la població espanyola se suposa que aporta gairebé la meitat dels impostos totals, s'interpreta que la seva solidaritat no té límits, per tant, pateix un greu dèficit fiscal. Amb els números de la

comunitat de Madrid a la mà, la seva presidenta, Esperanza Aguirre, assegura que "Madrid paga el doble d'impostos que Catalunya. És campiona en solidaritat i en creixement econòmic". Evidentment, és una sentència del tot discutible, tot i que no ho és que la balança fiscal de Catalunya o de qualsevol altre territori perjudicat per l'efecte seu es distorsiona. Mentre les empreses fan activitat a Catalunya i fan ús dels seus serveis, és Madrid qui apareix com a recaptadora d'impostos, de manera que en el balanç final, Catalunya ha aportat a l'Agència Tributària molts menys diners dels que en realitat li pertocarien, i així es produeix un efecte de reducció del seu dèficit fiscal.

Davant l'afirmació que els madrilenys paguen més i són més solidaris que ningú, el professor de Teoria Econòmica de la UB, Ramon Tremosa, adverteix en el llibre *Estatut de Catalunya, veritats contra mentides* (Edicions 3i4), que "si qualla aquest discurs, la causa d'un nou finançament per a Catalunya està perduda. Si acceptem que Madrid és la comunitat que més aporta, al mateix temps que es reconeix molt astutament que Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears són també contribuents nets, però sempre en menor mesura que Madrid, ja podem plegar. No es pot ser alhora campió del creixement i campió de la solidaritat".

Sigui o no campiona, el cert és que el Govern espanyol supleix a la comunitat de Madrid, amb la seva despesa, moltes de les obres i dels serveis que en altres territoris ha d'afrontar el govern autonòmic. Així doncs, com que no ha de pagar un tramvia o un eix transversal, per exemple, pot abaixar els impostos als seus ciutadans. Tant és així que un madrileny paga un 4% en concepte de transmissions patrimonials per a les famílies nombroses, mentre que a Catalunya és un 7%, o rep importants deduccions en l'IRPF.

Treballar a Catalunya, tributar a Madrid. I és que, en realitat, Madrid aporta uns impostos a l'estat que ha recaptat amb un cost zero per a la comunitat. Il·lustrarem aquesta situació amb l'exemple d'una gran empresa multinacional, Repsol YPF. Aquesta disposa de plantes de producció a Catalunya,

Repsol YPF té plantes petroleres a Catalunya, però paga els impostos només a Madrid.

JAMIE SELLART

L'efecte seu infla el dèficit fiscal de Madrid i converteix Catalunya en un territori menys solidari del que és en realitat

de manera que consumeix infraestructures i serveis públics pagats de la butxaca dels catalans, a més de deixar per al territori català les emissions contaminants derivades de la seva activitat. Ara bé, com en el cas de Trasmediterrànea, ni cinc per a la Generalitat en concepte d'impost de societats o IVA, perquè la seu fiscal de la companyia és a Madrid. El grup Repsol YPF va obtenir un resultat net de 2.584 milions

d'euros entre gener i setembre del 2005. Tenint en compte que una empresa paga un 35% del seu benefici amb l'impost de societats, a banda de l'IVA i altres impostos, aquesta companyia pagaria a Madrid uns 900 milions d'euros, si comptem els tres primers trimestres. Una xifra que engreixa el compte d'aportacions de la comunitat a aquesta caixa estatal.

És inevitable, l'efecte seu? Ara bé, això no vol dir que aquesta situació que podríem qualificar d'injustícia fiscal sigui irreversible, tot i que és una qüestió més política que no pas tècnica. Ramon Tremosa exposa en aquest llibre una hipòtesi de treball que permetria depurar aquest efecte. "En tots els països, quan es calcula la balança fiscal, es depura aquest efecte seu, ja que es considera que els impostos pagats pel territori que acull la capital de l'estat haurien d'assimilar-se al pes de la producció que genera, o sigui, al PIB.

Amb aquest mètode, si Madrid va generar el 17,4% del PIB espanyol l'any 2003, cal considerar que aquest territori va generar el 17,4% dels impostos recaptats a àmbit estatal. Això vol dir que a Madrid, en lloc d'imputar-li 61.596.000 milions d'euros d'impostos generats, caldria considerar que només va generar 24.175 milions d'euros, xifra que es correspon amb el 17,4% de

L'estat es nega a cedir l'impost de societats i l'IVA, que es consideren els tributs amb més futur i les millors eines per fer política fiscal

la recaptació total d'impostos de l'Agència Tributària l'any 2004".

Per tant, l'efecte seu a Madrid equival a 37.421 milions d'euros, i aquesta és la xifra que segons Ramon Tremosa caldria repartir entre tots els altres territoris de l'estat espanyol, en tant que reconeixement que els impostos de les grans empreses estatals també es generen més enllà del domicili fiscal de l'empresa. L'economista explica com es repartiria aquest import, fent servir el supòsit d'aplicar el criteri PIB. "Amb la hipòtesi més favorable per a la capital espanyola d'incloure-la també en aquesta distribució, per a l'any 2004 Madrid passaria a aportar en impostos 30.699 milions d'euros, mentre que Catalunya passaria de 29.346 milions d'euros a 36.243 milions d'euros. El País Valencià passaria d'aportar 10.921 milions d'euros a 14.566 milions d'euros. En darrer terme, les Illes Balears passarien d'aportar 2.083 milions d'euros a generar 3.010 milions d'euros." Tremosa assegura que si es tingués en compte aquesta nova distribució dels impostos per territoris, que hagués repartit l'efecte seu de recaptació de Madrid, "les participacions que correspondrien a la Generalitat de Catalunya resultants d'un nou model de finançament serien força més elevades, i proporcionarien més recursos tributaris per a Catalunya. Aquests càlculs són també especialment importants per a la negociació dels nous models de finançament del País Valencià i les Illes Balears, ja que, si fossin tinguts també en compte, millorarien força les migrades finances dels governs autonòmics dels dos territoris".

Què té l'impost de societats i l'IVA que no tingui l'IRPF? En les negociacions per al nou finançament de Catalunya, el Govern espanyol, per boca del ministre Solbes, ha deixat ben clar que no té cap intenció de cedir ni l'impost de societats ni la totalitat de l'IVA, com reclama la proposta del Parlament català. Ofereix, com a molt, un increment del 35% al 50% en el tram de l'IRPF recaptat per les comunitats autònomes.

Per què? Doncs perquè El PSOE i també el PP sempre han tingut clar que l'impost de societats i l'IVA són els tributs que tenen més futur, ja que any rere any augmenten i són fàcils de re-

L'Estatut podria reduir el dèficit fiscal?

En la proposta de reforma de l'Estatut hi ha dues possibilitats que permetrien avançar en la reducció del dèficit fiscal català, sempre que aquestes fossin aplicades de manera directa i sense interferències. L'Estatut reclama la gestió, recaptació, liquidació i inspecció de tots els impostos estatals suportats a Catalunya, que gestionaria una agència tributària pròpia. Si aquesta demanda prospera, cal entendre que una major participació en aquests impostos donarà lloc a una reducció automàtica del dèficit fiscal. Però alerta amb les trampes, perquè l'estat podria cedir una part de la gestió d'impostos i a la vegada retallar per un import equivalent les transferències estatals, amb les quals encara avui el Govern espanyol finança la Generalitat i els ajuntaments. I aquesta carta ja la coneixem. El 2001, el PP, amb un nou model de finançament que va imposar, va incrementar la participació de les autonomies en l'IRPF del 15 al 30%, en l'IVA del 0 al 35%, i en alguns impostos especials del 0 al 40%. Festa grossa, però de seguida va reduir les transferències a la Generalitat.

Si bé el projecte de reforma de l'Estatut català no acaba de concretar què passarà amb el dèficit fiscal, ni per quins mecanismes es podria reduir progressivament, ofereix una segona possibilitat que podria ser un baló d'oxigen per escurçar la diferència entre allò que aporta Catalunya i allò que rep. Si s'aconsegueix establir una relació bilateral estat-Generalitat en matèria fiscal i financera, en el pla teòric ha de significar una garantia de reducció del dèficit fiscal. Ara bé, tot plegat quedarà subjecte a qui governi a Madrid i a Catalunya, i quina capacitat de maniobra tingui l'executiu per imposar o negociar. En qualsevol cas, el que sí que sabem és que, hagi manat el PP o el PSOE, la disposició per donar a conèixer de manera oficial les balances fiscals ha estat nul·la. L'Agència Tributària espanyola controla fins al darrer cèntim dels nostres salaris, els interessos, els dividendes, els lloguers dels contribuents, etc. De tot queda constància, també de tots els detalls sobre on han anat a parar els 259.000 milions d'euros dels pressupostos ministerials. Però això encara és un secret d'estat.

captar i controlar. Per això es fa difícil creure que un estat centralista cedirà sobirania fiscal a una autonomia. Ramon Tremosa desgrana els avantatges que comportaria per a un govern autònom tenir competències en matèria de legislació fiscal: "Si les autonomies tenen llibertat i capacitat per a crear i suprimir impostos, canviar legislacions sobre moltes matèries i millorar contínuament més que els altres estats veïns, això comportarà una millora de l'eficiència del sector públic autònom. Si una autonomia vota partits que aposten per més intervencionisme del sector públic sobre l'economia però està envoltada d'altres comunitats que voten partits menys intervencionistes, el diner públic haurà d'estar tan ben gastat i ser tan productiu com ho seria el capital privat. Perquè, si no, les empreses i les persones poden situar els seus domicilis fiscals a les comunitats autònomes veïnes, ja que sovint, si el pes del sector públic és menor, també ho és la

pressió fiscal". Segons aquesta idea, qualsevol mesura que signifiqui avançar en la línia que les comunitats autònomes puguin practicar competència fiscal entre si serà positiu.

La temptació de la futura Gas Natural. Abans del 5 de febrer, el consell de ministres farà públic el seu dictamen respecte a l'opa de Gas Natural sobre Endesa. El vist-i-plau de l'executiu està assegurat, almenys això es desprèn de les declaracions del mateix president del Govern espanyol, que s'ha mostrat partidari de la creació "d'un

Madrid recapta
37.421 milions
d'euros en
impostos que
no li pertocquen

Si prosperés l'opa sobre Endesa, la nova empresa instal·laria la seu fiscal a Madrid

gran grup energètic". Però la tempesta política i mediàtica desfermada per l'opa també té a veure amb l'efecte seu. El PP i Endesa temen que la nova empresa sorgida de l'adquisició de l'elèctrica mantingui la seva ubicació fiscal a Barcelona, i que això faci perdre els impostos que avui recapta Madrid d'Endesa. Però potser la cosa no anirà així... Quan el president de La Caixa, Ricard Fornesa, va voler sortir al pas de les acusacions que negaven l'espanyolitat de l'entitat financera i l'acusaven d'abanderar el nacionalisme català, ho va fer donant per fet que si prospera l'opa de Gas Natural sobre Endesa —per cert, que l'elèctrica té a Catalunya una quarta part del seu mercat, i utilitza les seves infraestructures i serveis—, la nova empresa instal·laria la seva seu fiscal a Madrid.

Actualment, la gasista catalana tributa a Catalunya, de manera que, tenint en compte les desorbitades xifres de negoci d'una companyia com aquesta, ja es poden començar a comptar les pèrdues en recaptació que aquesta decisió anunciada per Fornesa comportaria per al país. D'entrada, Catalunya aportaria menys a l'Agència Tributària espanyola en concepte d'impostos recaptats, amb el consegüent perjudici en el còmput del dèficit fiscal que hem explicat anteriorment.

Sigui com sigui, per fer balanç dels possibles avenços que comportaria un nou Estatut en matèria de finançament, l'autor del llibre recomana tenir en compte algunes qüestions: si es concedeix o no una agència tributària pròpia, quina capacitat normativa fiscal s'atribueix a la Generalitat i si l'estat es compromet o no a no retallar les transferències estatals. A la pràctica, però, l'èxit o el fracàs del model dependrà de la quantitat d'impostos que el Govern espanyol consideri que ha de pagar-li Catalunya.

Gemma Aguilera